

Chronische aandoeningen: Zelfmanagement en gezondheidsvaardigheden

Anne Geert van Driel, MSc, Lecturer Practitioner, Long- en Longcardio (FG); Aliene Otte, MSc, Wetenschapsbureau FG&V; Ellen Schaik, HBOV, Longcardio (FG); Kimberly Baljon, HBOV, Nefrologie & Interne (FG); Naomi van Neck, HBOV, Neurologie (FG); Persiya Cheragh Ali, HBOV, Cardio-long (FV); Jet de Koning, HBOV, Cardiologie (FG); Amor Kortman, HBOV, Long (FG).

Aanleiding

Steeds meer mensen hebben één of meerdere chronische aandoeningen. Voor hen is het daarom belangrijk om hun gezondheid te onderhouden, te monitoren en te managen. Hiervoor zijn goede gezondheidsvaardigheden noodzakelijk. Mensen met beperkingen in hun gezondheidsvaardigheden vinden zelfmanagement vaak lastig, waardoor zij vaak slechtere gezondheidsuitkomsten hebben en meer gebruik van de gezondheidszorg.

Verpleegkundigen hebben een belangrijke taak om het zelfmanagement van mensen met chronische aandoeningen én beperkte gezondheidsvaardigheden te ondersteunen.

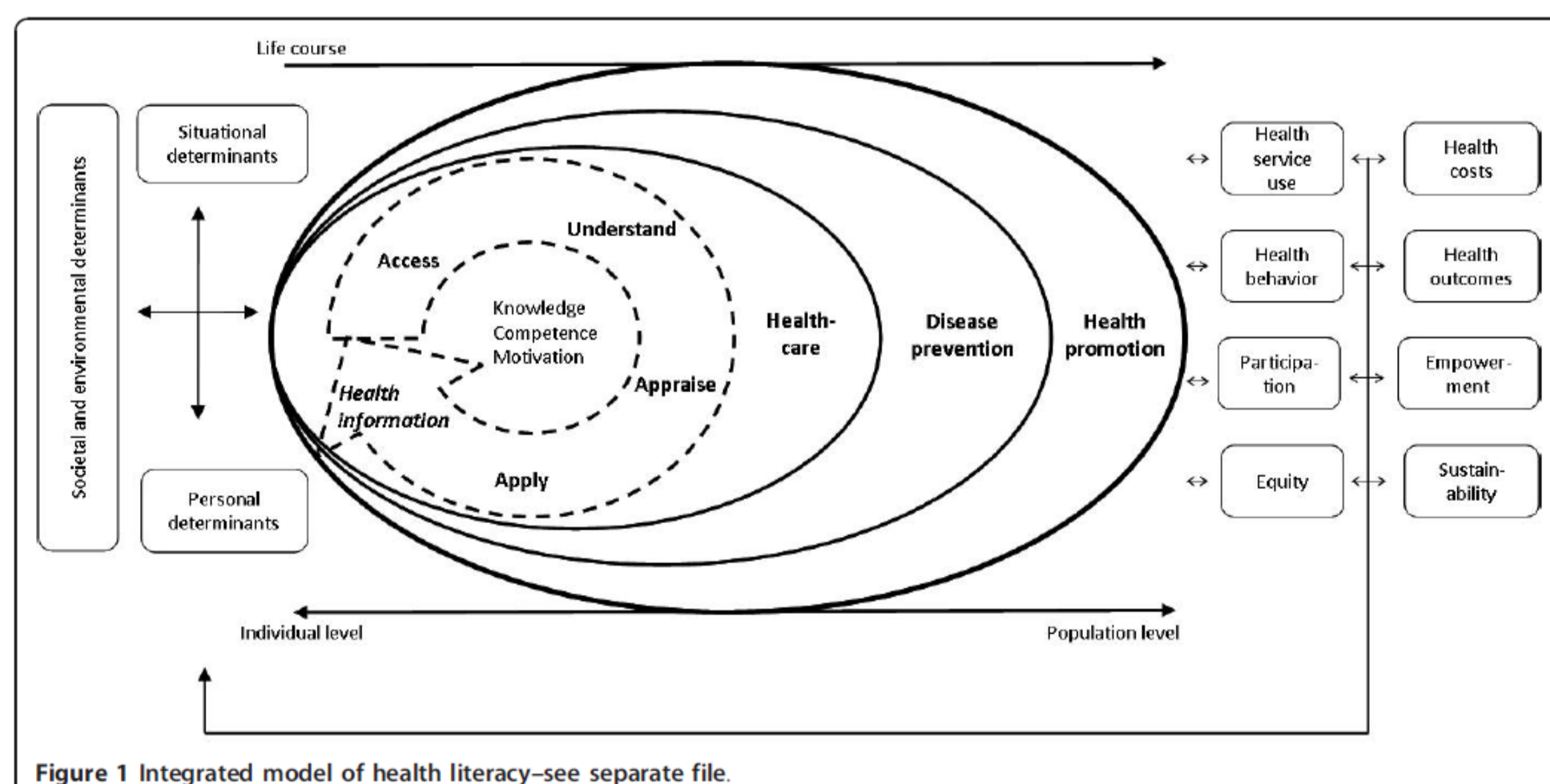
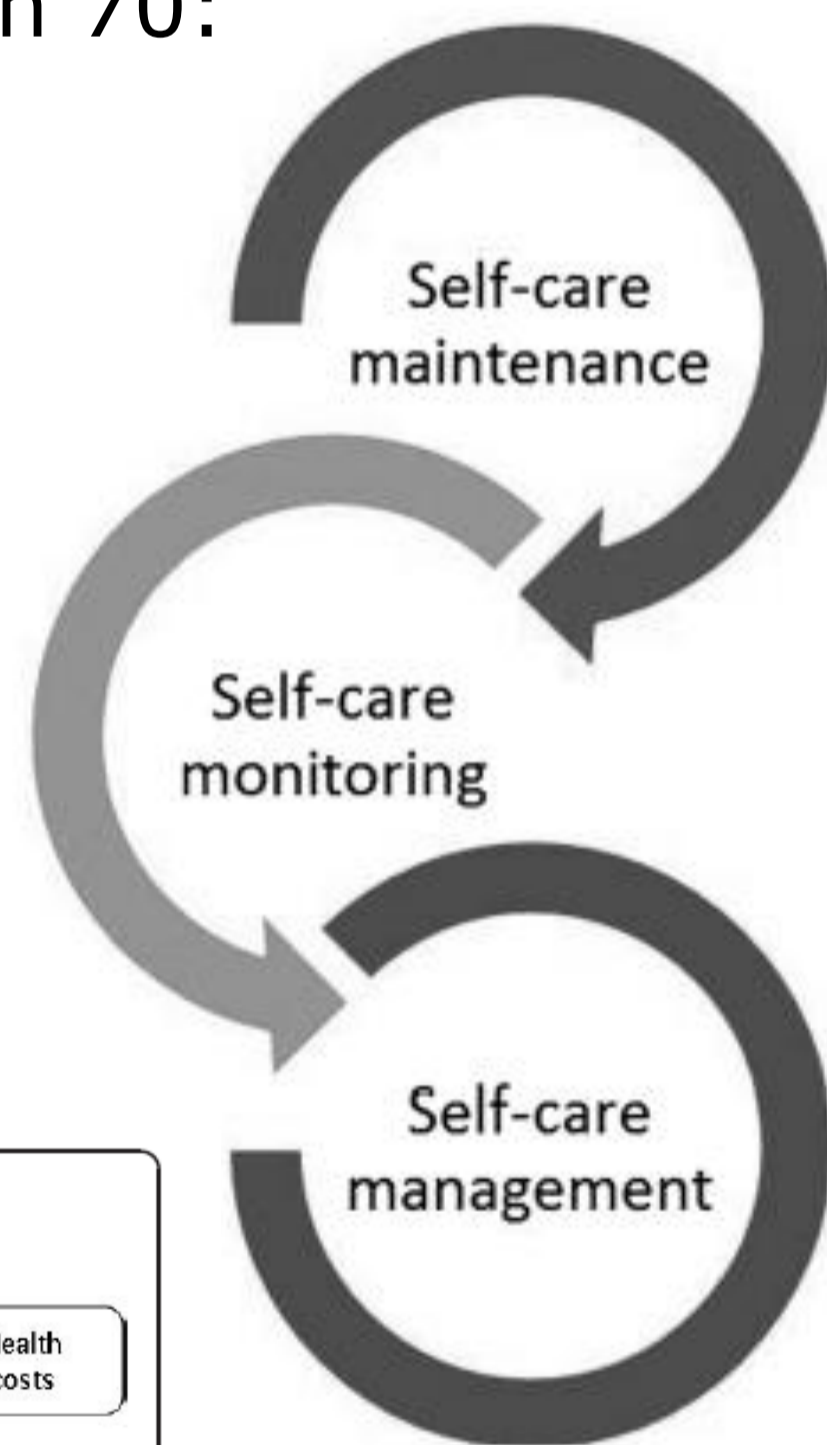
Doelstelling

Inzicht krijgen in de patiëntkenmerken, de mate van zelfmanagement en de gezondheidsvaardigheden, zodat verpleegkundigen hierin de zorgverlening rekening mee kunnen houden én passende interventies in kunnen zetten.

Methode

Beschrijvend onderzoek:

- 1) Patiëntkenmerken: leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, aantal chronische aandoening(en)
- 2) Zelfmanagement: Self-Care of Chronic Illness Inventory (SC-CII), 4 subschalen van 0-100, met afkappunt van 70:
 - Zelfzorg onderhoud
 - Zelfzorg monitoring
 - Zelfzorg management
 - Self-Efficacy
- 3) Gezondheidsvaardigheden: European Health Literacy Questionnaire (HLS-EU-Q16); Score van 0-8 (=onvoldoende), van 9-12 (=beperkt), 13-16 (=voldoende).

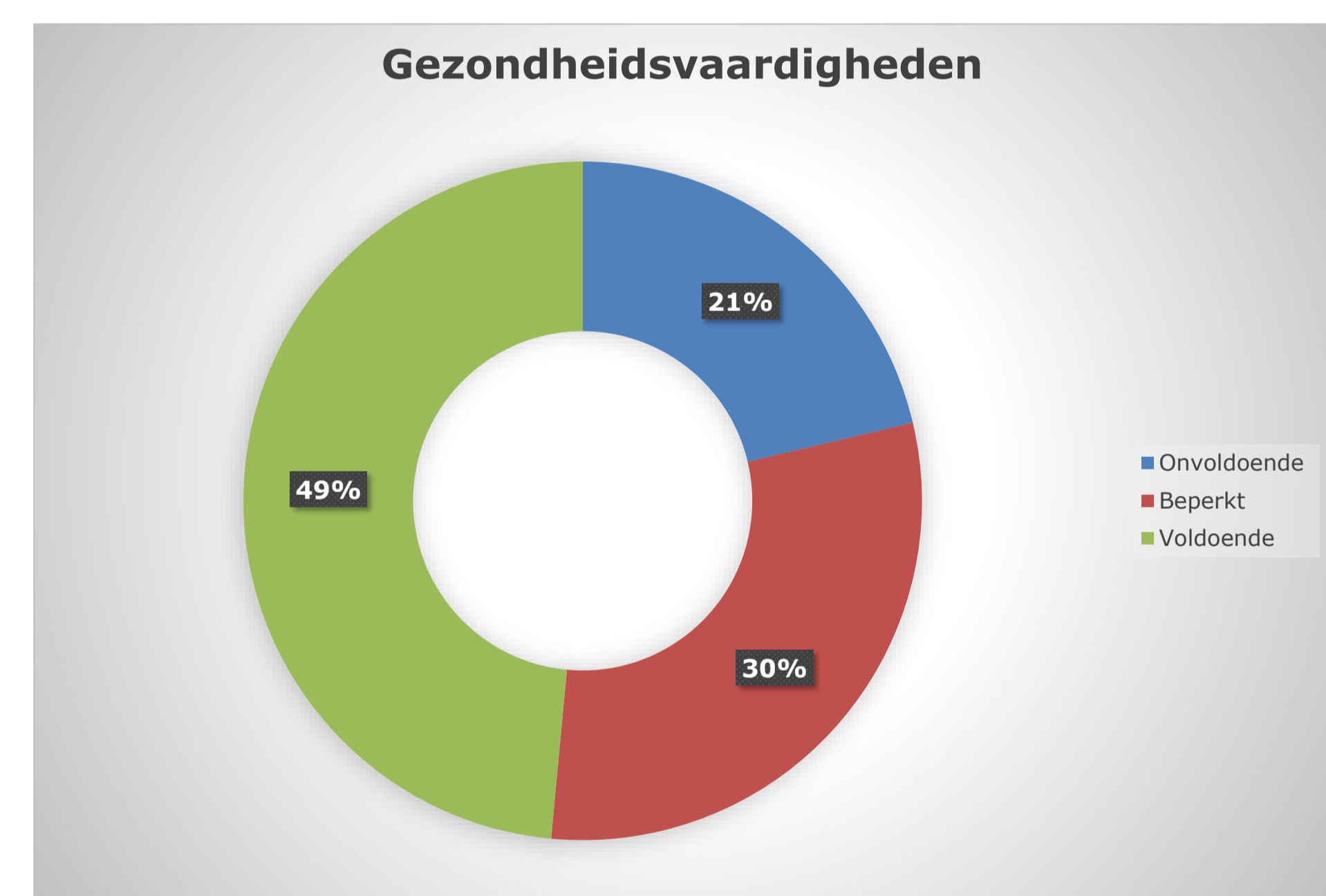

Resultaten

Patiëntkenmerken (N=169)

Geslacht	(mannen(%) – vrouwen (%))	85 (50%) - 84 (50%)
Leeftijd	Gemiddelde (SD)	67.4 (±15.4)
Opleidingsniveau	Laag (%)	36 (21%)
	Middelbaar (%)	91 (54%)
	Hoog (%)	42 (25%)
Aandoeningen	Gemiddeld (SD)	2.7 (±1.5)

Zelfmanagement (N=169)	Geen problemen N (%)	Mogelijke problemen N (%)
Zelfzorg onderhoud	87 (51%)	82 (49%)
Zelfzorg monitoring	98 (58%)	71 (42%)
Zelfzorg management	100 (59%)	69 (41%)
Zelfeffectiviteit	101 (60%)	68 (40%)

Conclusie / aanbevelingen

Zo'n 40-50% van de opgenomen patiënten geven aan 'zelfzorg' in relatie tot hun aandoening soms moeilijk te vinden. Verpleegkundigen kunnen een stapsgewijze methodische aanpak hanteren (**zoals het 5A model**) om patiënten te ondersteunen in hun zelfmanagement.

Zo'n 50% van de opgenomen patiënten beoordeelden hun eigen gezondheidsvaardigheden als onvoldoende of beperkt, dit kan van invloed zijn op hun zelfmanagement. Verpleegkundigen kunnen in hun informatievoorziening hiermee rekening houden door gebruik te maken van de **'terugvraagmethode'**.

Referenties

- Pharos Infosheet (2022). Geraadpleegd op 14 juni 2023 van <https://www.pharos.nl/infosheets/laaggeletterdheid-en-beperkte-gezondheidsvaardigheden-de-terugvraagmethode/>
- Riegel, B., Jaarsma, T., & Strömberg, A. (2012). A middle-range theory of self-care of chronic illness. *Advances in nursing science*, 35(3), 194-204.
- Sorensen, K., Van der Broucke, S., & Fullam, J. (2012). Health literacy and public health: a systematic review and integration of definitions and models. *BMC Public Health*, 12, 80.
- Vilans Kennisbundel Zelfmanagement-ondersteuning (z.d.). Geraadpleegd op 14 juni 2023 van <https://kennisbundel.vilans.nl/zelfmanagement.html>